

A Fővárosi Ítéltábla a Kerekes és Társai Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Ölveczky István László ügyvéd által képviselt felperesnek, a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Stanka Gergely ügyvéd által képviselt alperes ellen, szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2017. szeptember 21. napján meghozott, 3.G.44.200/2016/15. számú ítélete ellen, az alperes részéről 17. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a felperes keresetét elutasítja. Az alperest mentesíti a felperes javára perköltség fizetésének kötelezettsége alól, és a felperest kötelezi, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 115.000 (száztizenötezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes mint adós 2008. február 29-én jelzálogjoggal biztosított, svájci frank alapú kölcsönszerződést kötött az alperessel mint hitelezővel. A felperes 2008. március 5-én közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett. A kölcsönszerződés III.5. pontja tartalmazza, hogy „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy jelen szerződés szerinti kölcsön folyósításának időpontja, valamint az adós fennálló tartozása tekintetében a hitelező e célra szolgáló nyilvántartásait és az e nyilvántartásokkal összhangban lévő nyilatkozatait kell mértékadónak és hitelesnek tekinteni, a szerződő felek a kölcsön folyósítása időpontjának és a kölcsönszerződés alapján, az adós terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás mértékének megállapítása tekintetében alávetik magukat a hitelező e célra szolgáló nyilvántartásai tartalmának. Adós/zálogkötelezett hozzájárul ahhoz, hogy a jelen okirat alapján, az adós mindenkori fennálló kölcsön- és járuléktartozását, esetleges végrehajtási eljárás indítása esetén is a hitelező megbízására az előbbieket szerint közjegyző tanúsítsa.”

A felperes a keresetében a kölcsönszerződés III.5. pontjába foglalt, a keresetlevélben megjelölt szerződési feltétel érvénytelenségének a megállapítását kérte. Álláspontja szerint a feltétel lehetőséget ad az alperesnek, hogy maga értelmezze a szerződés feltételeit, maga értékelje a szerződés teljesítését, és döntsön arról, hogy mikor mondja fel a szerződést. Ezért a feltétel a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (R.) 1. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján tisztességtelen. Hivatkozott arra, hogy a feltétel alapján az alperes bírósági eljárás nélkül kezdeményezhet végrehajtási eljárást, ezáltal korlátozza a felperes igényérvényesítési lehetőségeit, ezért a R. 1. § (1)

bekezdés i) pontja alapján is tisztességtelennek minősül. Kifejtette, hogy a feltétel bizonyítéki erővel ruházza fel az alperes egyoldalú nyilatkozatát, amit az alperes közjegyzővel is megerősíthet. Előadta, hogy bírósági eljárás nélkül indított végrehajtási eljárás esetén csak végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben tudja vitássá tenni tartozásának összegét, a végrehajtási perben viszont őt terheli az összeg bizonyításának kötelezettsége. Ezáltal a feltétel az ő hátrányára fordítja meg a bizonyítási terhet, ezért a R. 1. § (1) bekezdés j) pontja értelmében is tisztességtelen. Indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást annak eldöntése céljából, hogy a keresettel támadott kikötés tisztességtelennek minősül-e a 93/13. EGK Irányelv 3. cikk (3) bekezdése, valamint az Irányelv melléklete 1.q) és 1.m) pontja alapján.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására és a felperes perköltségben marasztalására irányult. Védekezésében előadta, hogy csak úgy kaphatott működési engedélyt, ha rendelkezik a működéshez szükséges személyi- és tárgyi feltételekkel, valamint a jogszabályoknak megfelelő számviteli és nyilvántartási renddel. Kifejtette, hogy az 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 206. § (1) bekezdése alapján időszakonként egyértelmű, közérthető és teljes körű írásbeli tájékoztatást köteles küldeni az adósoknak a fennálló tartozásuk összegéről. Ilyen módon az adósok tartozásának nyilvántartása jogszabályban előírt kötelezettsége. Mivel a nyilvántartás vezetése megfelel a jogszabályi előírásoknak, a felperes által kifogásolt szerződési feltétel a Ptk. 209. § (5) bekezdése értelmében nem lehet tisztességtelen. Álláspontja szerint a keresettel támadott feltétel nem tartalmaz semmiféle joglemondást, és nem zárja el kifejezetten a felperest a tartozás nyilvántartott összegének vitatásától. Kiemelte, hogy a felperes a tartozásának összegét tartalmazó kimutatás ellen panasszal élhet, a panasz elutasítása esetén békéltető testülethez fordulhat, a békéltető testület döntésével szemben bírósági felülvizsgálati eljárást kezdeményezhet. Ezen kívül a végrehajtási eljárásban és végrehajtási perben is vitássá teheti tartozásának az alperes által nyilvántartott összegét. Erre figyelemmel a támadott feltétel nem korlátozza a felperes igényérvényesítési lehetőségeit. Érvelése szerint minden eljárásban az alperesnek és a felperesnek is magának kell bizonyítania a saját tényállításait, ezért a sérelmezett feltétel nem fordítja meg a bizonyítási terhet a felperes hátrányára. Hangsúlyozta, hogy a kifogásolt szerződési feltétel hiányában is jogosult lenne közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását kérni a felperes tartozásának nyilvántartott összegéről.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasította, és megállapította, hogy érvénytelen a kölcsönszerződés III.5. pontjának az a része, amely szerint „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy jelen szerződés szerinti kölcsön folyósításának időpontja, valamint az adós fennálló tartozása tekintetében a hitelező e célra szolgáló nyilvántartásait és az e nyilvántartásokkal összhangban lévő nyilatkozatait kell mértékadónak és hitelesnek tekinteni, a szerződő felek a kölcsön folyósítása időpontjának és a kölcsönszerződés alapján, az adós terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás mértékének megállapítása tekintetében alávetik magukat a hitelező e célra szolgáló nyilvántartásai tartalmának. Adós/zálogkötelezett hozzájárul ahhoz, hogy a jelen okirat alapján, az adós mindenkori fennálló kölcsön- és járuléktartozását, esetleges végrehajtási eljárás indítása esetén is a hitelező megbízására az előbbieket közjegyző tanúsítsa.” Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 74.100 forint perköltséget. Ítéletének indokolásában úgy foglalt állást, hogy az alperesnek érdeke és jogszabályi kötelezettsége is a felperes tartozásának nyilvántartása. Az volt az álláspontja, a felperes számára biztosított annak a lehetősége, hogy vitássá tegye tartozásának az alperes által nyilvántartott összegét. Okfejtése szerint a felperes a vitatott feltétel elfogadásával már a szerződés megkötésekor előre elismerte az alperes tartozás összegére vonatkozó nyilatkozatának helyességét, ezáltal előre tartozáselismerő nyilatkozatot tett. A tartozáselismerés a felperes hátrányára fordítja meg az összeg bizonyításának terhet. Álláspontja szerint a feltétel lehetővé teszi az alperes számára, hogy bírósági eljárás nélkül indítson végrehajtási eljárást. Az így indult

végrehajtás esetén a felperes csak végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben vitathatja tartozásának összegét, amely perben őt terheli a bizonyítás kötelezettsége. Ezen kívül a feltétel alapján az alperes maga válik jogosulttá eldönteni, hogy a felperes szerződésszerűen teljesített-e. Mindezekből azt a jogi következtetést vonta le, hogy a feltétel a R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pontja értelmében tisztességtelen. Mivel a feltétel nem érinti a kölcsönszerződés rendelkezéseinek értelmezését, és nem korlátozza a felperes igényérvényesítési lehetőségeit, a feltétel tisztességtelensége nem állapítható meg a R. 1. § (1) bekezdés a) és i) pontja alapján. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését azért nem találta indokoltnak, mert a perbeli jogvita eldöntéséhez nem volt szükség uniós jogi norma értelmezésére.

Az ítélet ellen, elsődlegesen annak megváltoztatása, a kereset elutasítása, valamint a felperes első- és másodfokú perköltségben marasztalása, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezése iránt az alperes terjesztett elő fellebbezést. Fellebbezésében fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadott jogi érveit. Abból azt emelte ki, hogy a jogalkotó is jogszerűnek és tisztességesnek ismerte el az alperes által vezetett nyilvántartás irányadó voltát. Hangsúlyozta, hogy a polgári peres vagy nemperes eljárásokban érvényesülő bizonyítási terhet nem a vitatott szerződési feltétel, hanem az adott eljárásra irányadó szabályok határozzák meg. Hivatkozott arra, hogy a kölcsönszerződés XII.1. pontja kifejezetten biztosítja a felperesnek azt a jogot, hogy vitassa az alperes nyilvántartásának helyességét.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását indítványozta, az ítélet helyes indokai alapján. Hivatkozott az Európai Unió bíróságának (EUB) C-226/12. és C-472/11. számú ítéleteiben foglaltakra.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett része, ezért a Fővárosi Ítéltábla az ítéletet teljes terjedelemben bírálta felül /Pp. 228. § (4) bekezdés/.

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság eljárásában nem észlelt olyan lényeges eljárási szabálysértést, amely az elsőfokú tárgyalás megismétlését, ennek érdekében a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését tette volna szükségessé.

A perbeli jogvita a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján érdemben elbírálható volt, ezért az ítéltábla a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján, a bizonyítási eljárás kiegészítése céljából sem találta indokoltnak az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

Az alperes fellebbezése érdemben megalapozott.

A Fővárosi Ítéltábla azzal egészíti ki az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, hogy a peres felek közt létrejött kölcsönszerződés XII.1. pontja szerint „A kölcsön és járulékainak aktuális összegének megállapítása szempontjából a bank üzleti könyvei az irányadók, kivéve, ha azok bizonyíthatóan tévesek. Egyebekben az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a tényállásból levont jogi következtetéseivel és érdemi döntésével azonban az ítéltábla egyáltalán nem értett egyet, és a döntés ítéletben kifejtett indokait pedig csak részben osztotta, az alábbiak szerint:

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes által támadott szerződési feltétel tisztességtelensége nem állapítható meg a R. 1. § (1) bekezdés a) és i) pontja alapján.

Minden szerződéses jogviszonyban minden szerződő félnek joga van arra, hogy egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül, maga értelmezze a szerződés rendelkezéseit, ehhez képest értékelje, hogy a másik fél teljesítését szerződésszerűnek fogadja-e el, és döntsön arról, hogy saját értelmezése alapján kíván-e érvényesíteni a másik féllel szemben a szerződésből eredő valamely igényt. A R. 1. § (1) bekezdés a) pontja nem a szerződés egyoldalú értelmezésére lehetőséget adó szerződési feltételeket nyilvánítja tisztességtelennek, mert az egyoldalú értelmezés lehetősége minden szerződő fél számára adott. A R. 1. § (1) bekezdés a) pontja értelmében azok a szerződési feltételek minősülnek tisztességtelennek, amelyek kifejezetten és kizárólag a fogyasztóval szerződő felet jogosítják fel a szerződés bármely feltételének értelmezésére, ezáltal kizárják a fogyasztó értelmezésének figyelembe vételét, és azt a kötelezettséget róják a fogyasztóra, hogy elfogadja a vele szerződő fél egyoldalú értelmezését – azt ne tehesse vitássá. Ilyen feljogosítást a perbeli kölcsönszerződés III.5. pontja nem tartalmaz, ezért a R. 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem minősül tisztességtelennek.

Az ítéltábla hangsúlyozza, hogy a R. 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján csak az olyan szerződési feltételnek a tisztességtelensége állapítható meg, amely a fogyasztóval szerződő felet a saját – és nem a fogyasztó – teljesítése szerződésszerűségének megállapítására jogosítja fel. A kölcsönszerződés III.5. pontja nem tartalmaz olyan kikötést, amely kifejezetten és egyoldalúan arra jogosítaná fel az alperest, hogy ő állapítsa meg akár a saját, akár a felperes teljesítésének szerződésszerűségét. Ilyen feljogosítás hiányában a feltétel nem kötelezi a felperest az alperesnek a teljesítés szerződésszerűségére vonatkozó álláspontja elfogadására, és nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a felperes egyetértés hiányában vitassa az alperes álláspontját, azzal szemben bizonyítsa saját teljesítésének szerződésszerűségét, illetve azt, hogy az alperes teljesítése nem volt szerződésszerű. Ezért a feltétel a R. 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján sem minősíthető tisztességtelennek.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a kölcsönszerződés III.5. pontjába foglalt, a felperes által kifogásolt feltétele nem zárja ki, és semmilyen módon nem korlátozza a felperes jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségeit, nem zárja el a felperest egyetlen, jogszabály alapján igénybe vehető igényérvényesítési lehetőségtől sem. Ezért a feltétel tisztességtelensége a R. 1. § (1) bekezdés i) pontja alapján sem állapítható meg.

A kölcsöntartozás megfizetése iránt a hitelező által az adós ellen indított perben a hitelezőnek azt kellene bizonyítania, hogy mikor, mennyi pénzt és milyen feltételekkel bocsátott az adós rendelkezésére, az adós pedig azt lenne köteles bizonyítani, hogy mikor és mennyit fizetett vissza a kölcsönből. A bíróságnak arról kellene állást foglalnia, hogy a bizonyított teljesítésekre és a szerződés feltételeire figyelemmel van-e az adósnek lejárt tartozása, és ha van, akkor milyen összegű. A végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben a feleket ugyanez a bizonyítási kötelezettség terhelné, ezért a kölcsönszerződés végrehajtási záradékkal való ellátása és a végrehajtás bírósági eljárás nélküli elrendelése nem fordítja meg a felperes hátrányára a bizonyítási terhet.

A közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés végrehajtási záradékkal való ellátásához nem szükséges közokirattal tanúsítani a követelés végrehajtás elrendelésekor aktuális összegét, és azt a végrehajtást elrendelő közjegyzőnek sem kell vizsgálnia. A kölcsönszerződés a tartozás aktuális összegét tartalmazó közjegyzői tanúsítvány nélkül is ellátható végrehajtási záradékkal, ha maradéktalanul megvalósul valamennyi, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 23/C. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott feltétel. Erre figyelemmel a kölcsönszerződés végrehajtási záradékkal való ellátásának lehetőségét nem a kölcsönszerződés keresettel támadott

III.5. pontja teremti meg, mert ez a lehetőség e szerződési feltétel hiányában is az alperes rendelkezésére állna. Ezért ha a szerződést tartalmazó közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátása és a végrehajtás bírósági eljárás nélküli elrendelése meg is fordítaná a bizonyítási terhet a felperes hátrányára, az akkor sem a keresettel támadott szerződési feltételre lennek visszavezethető.

A kölcsönszerződés III.5. pontjába foglalt kikötés nem tekinthető a kölcsönszerződés megkötésekor hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 242. § (1) bekezdése szerinti tartozáselismerésnek, mert nem felel meg a tartozáselismeréssel szemben támasztott követelményeknek. Ezért a kikötéshez nem fűződik a tartozáselismerés joghatásai, a kikötés nem alkalmas arra, hogy egyébként az alperest terhelő bizonyítási kötelezettséget a felperesre hárítson át.

Mindezek miatt a keresettel támadott szerződési feltétel a R. 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján sem minősül tisztességtelennek.

A kölcsönszerződés III.5. pontjában a felperes a fennálló tartozása tekintetében az alperes nyilvántartásait mértékadónak és hitelesnek fogadta el, és alávetette magát azok tartalmának. A szerződés XII.1. pontja viszont úgy rendelkezik, hogy a kölcsön és járulékaik aktuális összegének megállapítása szempontjából az alperes nyilvántartásai nem irányadóak, ha azok bizonyítottan tévesek. Az ítélet tábla álláspontja szerint a szerződés III.5. és XII.1. pontjai nem állnak összhangban egymással, mert III.5. pontja kizárja, XII.1. pontja pedig lehetővé teszi az alperes nyilvántartásaiban szereplő, a felperes tartozásának összegére vonatkozó adatok helyességének eredményes vitatását.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A Ptk. 207. § (2) bekezdése kimondja, hogy ha az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

Mivel a felperes mint fogyasztó számára kedvezőbb az, ha jogosult vitatni az alperes nyilvántartásainak helyességét, és bizonyítani azok helytelenségét, az alperes nyilvántartásainak vitathatósága szempontjából a kölcsönszerződést a Ptk. 207. § (2) bekezdése alapján úgy kell értelmezni, hogy a III.5. pontban foglaltakkal szemben a XII.1. pont alapján a felperes jogosult vitatni az alperes nyilvántartásainak helyességét, és bizonyítani azok helytelenségét. Erre figyelemmel a III.5. pontba foglalt feltétel abból az okból sem minősíthető tisztességtelennek, hogy kizárja az alperes nyilvántartásaiban kimutatott összeg eredményes vitatásának lehetőségét, ezáltal a felperes hátrányára megbontja a felek szerződésből eredő kötelezettségeinek és jogainak egyensúlyát.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a keresetet elutasította. Az elsőfokú ítélet megváltoztatása folytán az alperes pernyertes lett, ezért a Fővárosi Ítélet tábla mentesítette őt az elsőfokú perköltség megfizetésének kötelezettsége alól, és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperest kötelezte együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére, amely 57.000 forint ügyvédi munkadíjból és az alperes által lerótt 48.000 forint fellebbezési illetékből áll.

Budapest, 2018. április 19.

Világhyéné dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Lente Sándor s. k.
előadó bíró

dr. Csóka István s. k.
bíró